

систему управління міжнародною технічною допомогою на благо підприємництва та стійкого розвитку України на шляху її євроінтеграції.

Інформаційні джерела

1. Є-робота: українці отримали понад 4 000 грантів від держави на розвиток бізнесу. Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=ffb7f231-4a2c-4c9a-92dc-5e76374e3678&title=Robota-UkraintsiOtrimaliPonad4>.

2. Гордєєва І. О. Мілітарні фактори впливу на проєктну діяльність в Україні. Бізнес-аналітика в управлінні зовнішньоекономічною діяльністю: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 23-24 березня 2023 року. Київ: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2023. С. 163-166. URL: <http://194.44.12.92:8080/jspui/handle/123456789/7520>.

3. Гордєєва І. О. Міжнародна технічна допомога Україні: стан та перспективи Управління розвитком складних систем. Київ, 2023. № 54 , 22–29. DOI: <https://doi.org/10.32347/2412-9933.2023.54.22-29> URL: <http://mdcs.knuba.edu.ua/article/view/287061/280998>.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Головчук Ю.С., здоб. ОС «бакалавр»
Науковий керівник – канд. екон. наук, доц. **Г.О. Нагасва**
Державний біотехнологічний університет

Фінансовий потік держави бере свій початок на місцевому рівні. Виконання державою своїх функцій та вирішення основних завдань, гарантується, передусім, через задоволення потреб населення громад. Роль місцевих бюджетів у відтворювальному процесі важко переоцінити, адже самостійність, гнучкість і високий рівень ефективності використання їх коштів – запорука успішного розвитку будь-яких територіальних громад.

Фінансова автономія місцевих органів влади передбачає відносно самостійний статус місцевих бюджетів. Вона полягає в тому, що органи місцевого самоврядування повинні мати можливість самостійно визначати свої доходи і видатки. В умовах, коли місцева влада не може спиратися на свої фінансові ресурси, вона не в змозі вирішити поставлені перед нею завдання. Без стабільного фінансового підґрунтя неможливо забезпечити реальне місцеве самоврядування.

Органи місцевої влади повинні володіти інформацією про розміри накопиченого в громаді соціально-економічного потенціалу, тенденції і динаміку його зміни та ефективності використання. Оскільки соціально-економічний потенціал громади є категорією, що характеризує фінансові, майнові, трудові, природні, інноваційні та інші ресурси, які можуть бути використані для життєдіяльності населення і розвитку економіки в певний період часу, то він може бути охарактеризований за допомогою двох показників: стартовий соціально-економічний потенціал громади і кінцевий соціально-економічний потенціал громади.

Надмірна та тривала фінансова, адміністративна централізація спричинила дефіцитний характер більшості місцевих бюджетів. Це не дозволило місцевим органам влади накопичувати достатньо ресурсів для реалізації інноваційних програм розвитку, підтримки соціальної та комунальної інфраструктури тощо [1].

Незалежно від типу громади, основними напрямками її соціально-економічного розвитку є підприємництво, сприяння місцевому бізнесу, ефективне регулювання; залучення інвестицій, грантів, донорської допомоги; підтримка місцевих виробників, виробництво товарів народного споживання; підвищення рівня зайнятості, соціального захисту громадян; забезпечення доступу громадськості до якісної освіти, охорони здоров'я, соціальних послуг; використання альтернативних джерел енергії, поліпшення навколишнього середовища, забезпечення екологічного використання природних ресурсів

Після запровадження воєнного стану місцеве самоврядування зіткнулося з проблемами недоотримання планових надходжень до бюджетів територіальних громад, руйнуванням інфраструктури (у т. ч. критичних об'єктів), внутрішньою міграцією, релокацією, колабораціонізмом та іншими викликами що стало загрозою для ефективного виконання повноважень. У період дії воєнного стану окремі повноваження щодо розпорядження коштами місцевих бюджетів на території, де не ведуться бойові дії та не утворено військової адміністрації населеного пункту (населених пунктів), надано головам відповідних територіальних громад. За таких умов сільський, селищний, міський голова виключно для здійснення заходів правового режиму воєнного стану може прийняти рішення щодо передачі коштів з відповідного місцевого бюджету на потреби ЗСУ та/або для забезпечення заходів правового режиму воєнного стану [2].

Що стосується витрачання коштів місцевих бюджетів, то можна виділити рекомендовані сфери, які є найнеобхіднішими в умовах війни:

- заходи територіальної оборони;
- задоволення продовольчих потреб населення; оплата транспортних послуг, пально-мастильних матеріалів, облаштування місць розміщення громадян, які у зв'язку з бойовими діями залишили домівки, оплату інших заходів, спрямованих на підтримку цивільного населення в умовах воєнного стану;
- здійснення почесної церемонії поховання осіб, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України;
- допомога людям похилого віку та людям з інвалідністю;
- організація сімейного відпочинку постраждалих учасників осіб, які перебувають чи перебували у складі добровольчих формувань, що утворилися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України.

З метою ефективного використання наявних фінансових ресурсів органами місцевого самоврядування та стабілізації соціально-економічної ситуації на території їх юрисдикції, вважаємо за необхідне дати їм змогу приймати рішення щодо спрямування коштів реверсної дотації на заходи підвищення енергоефективності та відбудову об'єктів енергетичної інфраструктури, які зазнали руйнувань внаслідок ворожих атак. Важливим є факт, що таке спрямування коштів має бути пріоритетним виключно для всіх ОМС із залишками реверсної дотації [3].

Для досягнення економічної стійкості країни необхідно забезпечувати належне та безперервне виконання місцевих бюджетів навіть у такий непередбачуваний період.

Інформаційні джерела

1. Явтушенко А. Формування місцевих бюджетів та шляхи їх покращення в умовах децентралізації влади. *Таврійський науковий вісник. Серія: Публічне управління та адміністрування*, 2021. №1. С. 62-68.
2. Особливості бюджетного процесу в умовах воєнного стану. Децентралізація. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/14654>
3. Ватаманюк-Зелінська У.З., Закорко К.К. Виконання місцевих бюджетів у період воєнного стану: нові тенденції та закономірності. *Innovation and Sustainability*. 2023. № 2. С. 38-45.